

ПЕРЕДМОВА

Це число часопису-квартальника “Українське релігієзнавство” присвячене сучасним вітчизняним дослідженням у галузі філософії релігії, а саме темі «*Філософія релігії в сучасній Україні: варіативність стратегій осмислення предмету*». В ньому щонайперше знаходимо статті, спеціально підготовлені учасниками трьох Круглих столів із філософії релігії, що відбулися протягом 2010-2012 років у Києві та зібрали до діалогу на предметно-методологічні теми цілу низку цікавих та самобутніх науковців.

Без перебільшення можна говорити: надзвичайним досягненням вітчизняної філософії релігії є те, що на Круглих столах із філософії релігії в сучасній Україні зібрались представники різноманітних світоглядних позицій, шкіл, методологічних напрямків. Філософія – спільна територія, місце, де зустрічаються спрагли вкорінення у суті буття, гідні причетності до самої його істини. Філософія релігії в контекстуальному аспекті постає місцем зустрічі причетних до пошуку глибинних спонук духовного натхнення життя людського у його прагненні понадлюдської, понадприродної висоти вимірах. Вірогідно, що людина прагматично-приземлена та метафізично недалеко не збагне жодної користі чи практичного сенсу від подібних дискусій на теми, зовсім не дотичні до емпіричної конкретики чи економічних, технологічних, програмоконструюючих потреб певного суспільства або ж ідеологічного попиту відповідних суспільних груп. Як не збагне вона і того, як можливе конструктивне спілкування між настільки різнозорими та різнозосередженими, різномовними та різнозацікавленими співбесідниками. Та ми б заперечили: не хлібом єдиним, але Людиною, її духом, душею, її натхненням та майбуттям не варто ніколи нехтувати. Бо ж мине і ця доба, і сучасна економічна, політична, суспільна криза, зміняться навчальні програми й вектор гуманітарної політики, а людина з її незмінним попитом на таїну та запитом на одвічний сенс спрагло вдивлятиметься в очі позачасової істини та тулитиметься до понаддійснісних очевидностей.

Та, на нашу думку, декілька моментів сприяли успіху наших Круглих столів із філософії релігії: 1) на них збиралися люди, яким було що сказати; 2) було про що поговорити; 3) було як висловитись. Тож, незважаючи на належність до різних світоглядних настанов, дослідницьких шкіл та методологічних напрямків, усі наші співрозмовники працювали у галузі філософії релігії: використовували

філософський інструментарій для осмислення релігії і мали значні доробки у цій царині. Щодо предмету філософського осмислення, то під час дискусій на Круглих столах виявилось, що знярядям диференціації дослідницького підходу тут служило його масштабування через перелік пізнавальних проблем та завдань, а засобом узгодження різних підходів – зосередження на носії релігії – людині із її внутрішнім світом та надприродним вкоріненням свідомості. Щодо дискурсивно-методологічних особливостей, то виявилось: релігійно ідентифіковані філософи релігії схильні до праці у царині феноменології релігії, адже це дає їм змогу успішно поєднувати дослідницький та особистісно-духовний інтерес. Натомість світські філософи релігії, які представляли сучасне академічне релігієзнавство, схильні до міркувань в руслі критично-аналітичної традиції, вони свідомо відмежовуються від будь-якої захопленості предметом осягнення. Водночас також виявилось, що існує цілий ряд тем, в міркуваннях щодо яких не важливо, якої світоглядної позиції дотримується філософ релігії (релігійновизначеної чи світської), за умови, звичайно, дотримання ним наукової фахової коректності. Це стосується, зокрема, тем з історії філософії релігії та історії теології, а також критичного осмислення різних теологічних систем та поглядів окремих релігійних філософів.

Щонайперше хочемо зазначити, що аби якомога точніше передати дискусійно-полемічний дух та конструктивну налаштованість на взаємопорозуміння представників різних світоглядних настанов та методологічних підходів, переважно збережено зміст та стиль поданих текстів у їх авторському варіанті.

Не претендуючи на якусь цілісність у значенні дисциплінарної суцільності та методологічної замкнутості, ми хотіли б презентувати читачам (релігієзнавцям, філософам, філософам релігії, феноменологам, феноменологам релігії, теологам та гуманітаріям, які цікавляться релігією як предметом осмислення), панорамне бачення сучасної філософії релігії як місця плідної конструктивної комунікації. Об'єднуючим пунктом, безумовно, тут слугує особливий предмет уваги (релігія), філософський інструментарій та релігієзнавчий базис (адекватна теоретична модель предмету). Саме звідси, власне, й починається різновекторне розгалуження сучасних пізнавальних стратегій, різноманіття яких ми й спробували простежити на Круглих столах і в цій книзі.

Відтак, ми з певною впевненістю в тому можемо сьогодні констатувати, що філософія релігії в сучасній Україні остаточно ще не сталась. Вона сьогодні у вітчизняному просторі існує не як повністю сформована наукова дисципліна, втиснута у жорсткі рамки чітко визначених параметрів, а живе повноцінним життям безпосереднього філософського осмислення релігії та найвдаліших шляхів її адекватного пізнання.

Маємо переконання, що інтелект, натхнення та фахові діалоги в галузі філософії релігії в Україні принесуть зрештою з часом, з одного боку, неабиякий здобуток. З другого ж боку, нині можемо засвідчитися в тому, що є значні самобутні доробки у цій сфері, які лишень недостатньо висвітлені й оприлюднені у фахових колах. То ж взаємодоречною працею здобуватимемо користь загальній справі, яка вчинить вагомі наслідки і на індивідуальному (для самопізнання), і на загальному (для розвитку філософії релігії в Україні), на інтелектуальному (для науки) та духовному (для релігії) рівні.

Куратор Круглих столів із філософії релігії О.Горкуша